

กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

"Pinali" Regulatory Offenses
Law and Legal Procedure

โครงสร้างการบรรยาย

01. กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

หลักการและสาระสำคัญของ พ.ร.บ. ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565
ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

02. วิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

หลักการสำคัญของข้อบังคับฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. 2566
การฟ้อง การยื่นคำร้อง การพิจารณา การพิพากษา การยื่นอุทธรณ์ ฯลฯ

ส่วนที่ 1

กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

แนวคิดและความเป็นมา ของการปรับเป็นพินัย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีต้นทุนสูง สร้างภาระและบาดแผล
สภาวะกฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization)
ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทำให้คนจนถูกขัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗
ยุทธศาสตร์ชาติ "มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น"
การทำ "Regulatory Guillotine"
จำกัดขอบเขตของกฎหมายอาญา

ความผิดอาญาที่ไม่ได้กระทบต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีอย่างร้ายแรง จำเป็นต้อง เป็นความผิดอาญาหรือไม่?

เริ่มเกิดความคิดว่า ควรจำกัดขอบเขตความผิดทางอาญาเอาไว้
สำหรับการกระทำที่มีความ **"ร้ายแรง"** เท่านั้น ส่วนความผิดที่
"ไม่ร้ายแรง" ไม่ควรเป็นความผิดอาญาอีกต่อไป โดยให้ถือเป็น
"ความผิดทางพิณัย"

พระราชบัญญัติว่าด้วย การปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

กำหนดให้ความผิดทางอาญาที่มี "**โทษปรับสถานเดียว**"
และ "**โทษปรับทางปกครอง**" บางอย่าง เปลี่ยนสภาพ
เป็น "**การปรับเป็นพินัย**" โดยความผิดโทษปรับสถาน
เดียวหรือโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายใดบ้างที่
เปลี่ยนเป็นการปรับเป็นพินัยให้พิจารณาจาก
"**บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ**"

บัญชี 1

ความผิดอาญาโทษปรับสถานเดียว
ตามกฎหมาย 168 ฉบับ

บัญชี 2

ความผิดอาญาโทษปรับสถานเดียว
ตามกฎหมาย 33 ฉบับ

บัญชี 3

ความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง
ตามกฎหมาย 3 ฉบับ

*** นอกจากบัญชีท้ายพระราชบัญญัติแล้ว โทษปรับสถานเดียว
ตามข้อบัญญัติท้องถิ่นก็เปลี่ยนเป็นการปรับทางพินัยเช่นกัน

ความหมายของการ "ปรับเป็นพินัย"

ทำไมต้อง "พินัย" ?

ปรับเป็นพินัย? ปรับพลเมือง? ปรับทางปกครอง?
คำว่า "พินัย" เคยปรากฏในระบบกฎหมายไทยมาก่อน

ความหมายตามกฎหมาย (มาตรา 3)

"ปรับเป็นพินัย" = สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

"ความผิดทางพินัย" = การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

สถานะของการปรับเป็นพินัย

พ.ร.บ. ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 5 กำหนดไว้ว่า
การปรับเป็นพินัย "**ไม่ใช่การกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง**"
และการปรับเป็นพินัย "**ไม่เป็นโทษทางอาญา**"

01

"**อาญาลดรูป**"
คืออะไร?

คือมาตรการทางอาญา

เพราะเดิมความผิดเหล่านี้เป็น
ความผิดทางอาญา สาเหตุที่
กฎหมายบัญญัติไม่ให้เป็นโทษ
ทางอาญาเพราะไม่ต้องการให้มี
การกักขังแทนค่าปรับเท่านั้น

02

คือมาตรการทางปกครอง

เมื่อกฎหมายไม่ต้องการให้เป็นโทษทางอาญา
แต่ก็ไม่ใช้มาตรการทางแพ่ง สถานะจึงเป็น
มาตรการทางปกครอง สาเหตุที่กฎหมายบอกว่า
ไม่ใช่การกระทำทางปกครองเพราะไม่ต้องการให้
อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองเท่านั้น

ผลของการเปลี่ยนจากอาญา เป็นความผิดทางพินัย

เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย
จากเดิมที่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้สอบสวน

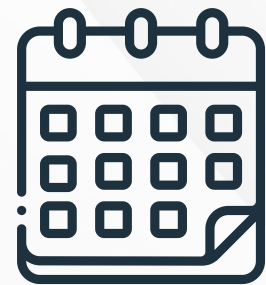
กระบวนการทางอาญาไม่นำมาใช้
ไม่มีการจับ ไม่มีการคุมขัง ไม่จำเป็นต้อง
พิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย ฯลฯ

จำเลยไม่มีประวัติอาชญากรรม
ลดภาระและความบอบช้ำจากการถูกดำเนินคดี

ระยะเวลาที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ

พ.ร.บ. ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 240 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตรงกับวันที่ 22 มิถุนายน 2566

ความผิดตามบัญชี 1 และบัญชี 3 เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อพ้นกำหนด ๓๖๕ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตรงกับวันที่ 25 ตุลาคม 2566 ส่วนความผิดตามบัญชี 2 เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ข้อสังเกต

พ.ร.บ. พืชกระท่อม พ.ศ. 2565 มาตรา 42 กำหนดให้ความผิดโทษปรับสถานเดียว เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย เมื่อ พ.ร.บ. มีผลใช้บังคับ ดังนั้น ความผิดโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายฉบับนี้เปลี่ยนเป็นพินัย ก่อน บัญชี 1 และ 3

ข้อสังเกต

พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2565

“มาตรา 42 เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยใช้บังคับแล้ว ให้บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย และให้อัตราโทษปรับอาญาสำหรับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเปลี่ยนเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย”

ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตาม พ.ร.บ. พืชกระท่อม พ.ศ. 2565 ได้แก่

- ม. 24 - ขายใบกระท่อมหรืออาหารที่มีส่วนประกอบของใบกระท่อมแก่บุคคลอายุไม่เกิน 18 ปี, สตรีมีครรภ์ ฯลฯ
- ม. 25 - ขายใบกระท่อมในสถานที่ที่กฎหมายห้าม เช่น สถานศึกษา หอพัก สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฯลฯ
- ม. 27 - บริโภคกระท่อมผสมยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

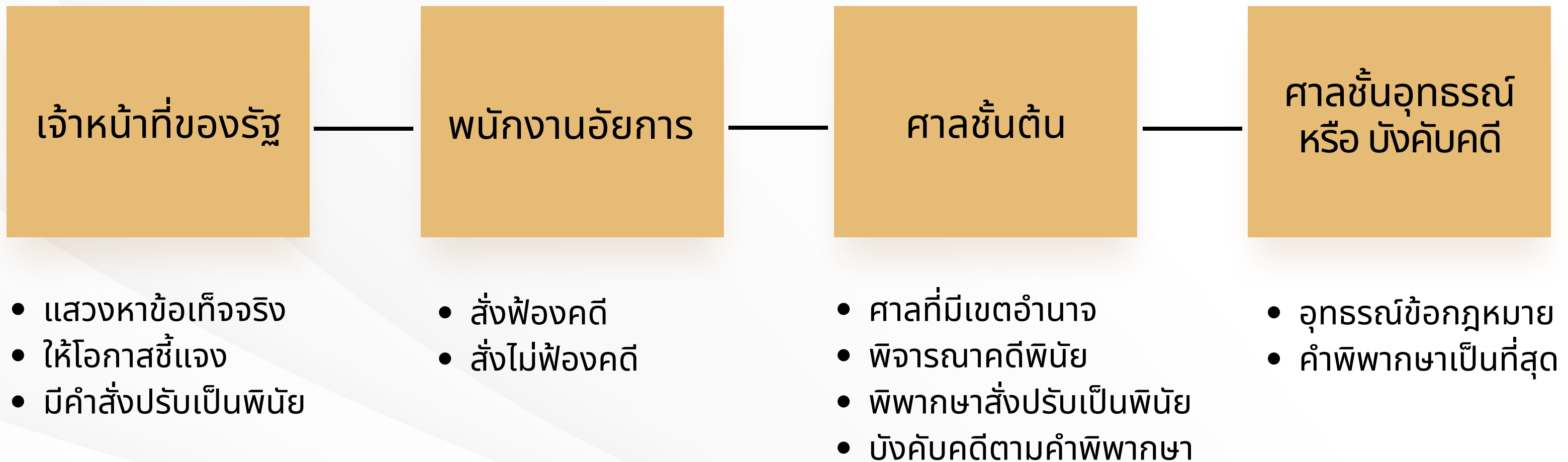
ข้อสังเกตที่สำคัญ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

- 01 ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมาย
- 02 ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีพินัย
- 03 กรณีที่คดีสามารถขึ้นสู่ศาลได้
- 04 การกำหนดค่าปรับเป็นพินัย
- 05 อายุความคดีความผิดทางพินัย
- 06 ระยะเวลาบังคับคดีปรับเป็นพินัย

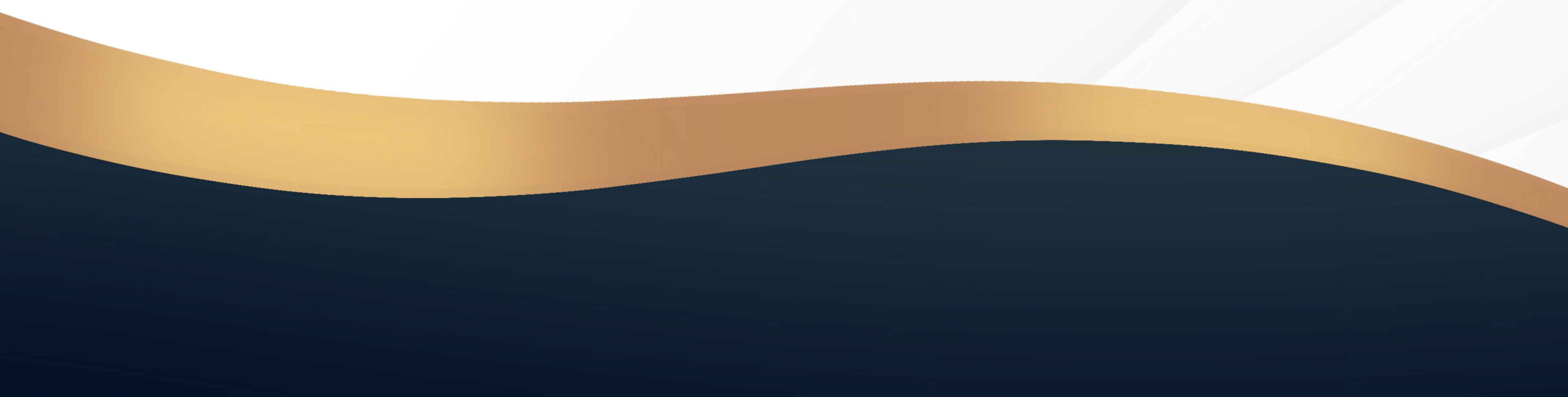
ภาพรวมการดำเนินคดีปรับเป็นพินัย

ส่วนที่ 2

วิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

มาตรา 28 วรรคสอง

"...วิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของ
ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ..."

มาตรา 28 วรรคสาม

ข้อบังคับฯ ต้องคำนึงถึง ...

- ความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และไม่เป็นภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกินสมควร
- ให้ศาลสามารถพิจารณาลับหลังจำเลยได้
- จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลอื่นมาต่อสู้คดีแทน
- ให้ส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมได้
- กำหนดค่าฤชาธรรมเนียมไว้ด้วยก็ได้
- เชื้อนไขอุทธรณ์ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อผู้อุทธรณ์และสังคมโดยรวมในการรับภาระค่าใช้จ่าย (ม.32 ว.2)

หลักการสำคัญ

ร่างข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ...

- 01 ใช้วิธีพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์
- 02 กระบวนพิจารณาแบบไม่มีวันนัด
- 03 ไม่ต้องกระทำต่อหน้าพร้อมกันทุกฝ่าย
- 04 การแจ้งคำพิพากษาเป็นหนังสือ
- 05 หลักการรับฟังความทุกฝ่าย
- 06 หลักการค้นหาความจริงแม้จำเลยไม่รู้
- 07 ให้เจ้าพนักงานคดีช่วยดำเนินคดี
- 08 มาตรฐานการคุ้มครองเด็กไม่กระทบ

ข้อมูลทั่วไป

ข้อบังคับมีทั้งหมด 24 ข้อ แบ่งเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวด 1 บททั่วไป
หมวด 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น หมวด 3 อุทธรณ์ และหมวด 4 ค่าฤชาธรรมเนียม

วันที่มีผลบังคับใช้คือวันที่ 22 มิถุนายน 2566

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการทางธุรการที่เกี่ยวข้อง เช่น

- ระบบที่ใช้ในการยื่น รับ ส่ง เอกสารและคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์ (CIOS)
- การนั่งพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์
- การยื่นคำร้องขอให้มีหนังสือแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งแทนการอ่าน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาตาม ข้อบังคับนี้ใช้วิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นหลัก (ข้อ 7)

- ต้องพิจารณาข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ประกอบทั้งหมด
- ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ กำหนดว่า "ระบบ" หมายความว่า ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS)
- กรณีที่หน่วยงานใดยังไม่สามารถรองรับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ใช้วิธีการที่แพร่หลายอยู่เดิมไปพลางก่อน

เจ้าพนักงานคดีหรือเจ้าพนักงานศาล มีหน้าที่ช่วยศาลพิจารณาคดี (ข้อ 8)

ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีหรือเจ้าพนักงานศาลดำเนินการดังต่อไปนี้

- ตรวจสอบคำฟ้องและคำร้องที่ยื่นต่อศาลและทำความเข้าใจเสนอศาล
- ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน
- จัดทำรายงานเกี่ยวกับคดีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคดี
- ช่วยเหลือศาลบันทึกคำพยานและรายงานกระบวนการพิจารณา
- ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามข้อบังคับฯ

กระบวนการรับฟ้อง การออกหมายเรียก และการนัดพิจารณาคดีพิณัย (ข้อ 11 - 13)

องค์ประกอบฟ้องและการตรวจฟ้องคล้ายคลึงกับคดีอาญา แต่ฟ้องคดีความผิดทางพิณัยอาจมีตัวจำเลยหรือไม่มีตัวจำเลยก็ได้ ถ้าไม่มีตัวจะต้องส่งหลักฐานที่ทางราชการออกให้เพื่อยืนยันตัวจำเลยด้วย

เมื่อรับฟ้องแล้ว "**ไม่ต้องกำหนดวันนัด**" โดยหาก

- มีตัวจำเลย ให้สอบถามความประสงค์ในการต่อสู้คดีทันที
- ไม่มีตัวจำเลย ให้ออกหมายเรียกเพื่อให้จำเลยแสดงความประสงค์ในการต่อสู้คดี

การส่งหมายเรียกให้ใช้วิธีการส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

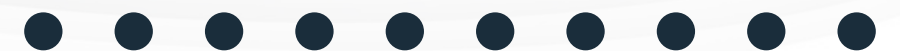
กระบวนการรับฟ้อง การออกหมายเรียก และการนัดพิจารณาคดีพิณัย (ต่อ)

หากจำเลยแสดงความประสงค์ต่อผู้คดี ให้ศาลสอบถามประเด็นต่อผู้คดีและพิจารณาว่าจำเป็นต้องสืบพยานหรือไม่ หากจำเป็นก็ให้นัดสืบพยานโจทก์จำเลยต่อไป

หากจำเลยไม่ประสงค์ต่อผู้คดี หรือไม่แสดงความประสงค์ต่อผู้คดีภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำฟ้องและหมายเรียก ให้ศาลพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางพิณัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจะมีคำพิพากษาโดยไม่ต้องสืบพยานก็ได้

การรับฟังพยานและ การชั่งน้ำหนักพยาน

นำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้โดย
อนุโลม เช่น มาตรา 226. 226/1, 226/3, 227/1 เป็นต้น

มาตรฐานการพิสูจน์

ไม่ใช่มาตรฐานการพิสูจน์ระดับปราศจากข้อสงสัยเหมือนคดีอาญา
(Prove Beyond Reasonable Doubt)

ใช้มาตรฐานการพิสูจน์ในระดับชัดเจนและน่าเชื่อถือ
(Prove by Clear and Convincing Evidence)

การพิพากษาคดี (ข้อ 17-19)

องค์ประกอบของคำพิพากษาหรือคำสั่ง ต้องมีข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมเหตุผล

การอ่านคำพิพากษาดำเนินการแบบเดิม แต่ที่เพิ่มขึ้นคือ คู่ความอาจร้องขอผ่าน CIOS ให้มีหนังสือแจ้งคำพิพากษาแทนการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้ถือว่าคำพิพากษาได้อ่านสำหรับคู่ความที่ขอในวันที่หนังสือแจ้งคำพิพากษาไปถึง

การร้องขอให้พิจารณาพิพากษาคดีใหม่

การอุทธรณ์ (ข้อ 20-22)

การอุทธรณ์ "จำเลย" อุทธรณ์ได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย
โจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

ยื่นอุทธรณ์ภายใน 1 เดือน นับแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ปัญหาข้อกฎหมายที่อุทธรณ์ต้องเป็นข้อกฎหมายสำคัญที่ศาล
อุทธรณ์ควรวินิจฉัยเท่านั้น (7 กรณีสำคัญ)

ภาพรวมขั้นตอนการดำเนินการกระบวนการพิจารณา คดีความรับผิดทางวินัยในศาลชั้นต้น

รับฟ้อง และ ออกราย
เรียกให้จำเลยแสดงความ
ประสงค์ในการต่อสู้คดี
โดยยังไม่กำหนดวันนัด

จำเลยไม่ประสงค์ต่อสู้คดี
หรือไม่แสดงความประสงค์
ภายในระยะเวลาที่กำหนด

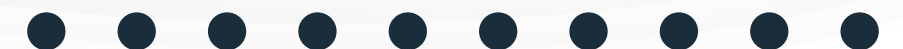
ศาลอาจพิจารณาสำนวน
คดีของเจ้าหน้าที่ และให้
เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือ

ศาลมีคำพิพากษาหรือคำ
สั่งโดยไม่จำเป็นต้องสืบพยาน

จำเลยแสดงความประสงค์
ว่าต้องการต่อสู้คดี

ศาลสอบถามประเด็นในการ
ต่อสู้คดี หากจำเป็นต้องสืบ
พยานให้นำสืบพยานต่อไป

สืบพยานและมีคำพิพากษา

ประเด็นคำถามที่น่าสนใจ ?

พนักงานอัยการมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษายกฟ้องของศาลชั้นต้นได้หรือไม่ ?

ศาลสามารถพิพากษาให้ปรับเป็นพินัยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดได้หรือไม่ หากเห็นว่าผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับไปจากการกระทำความผิดมีมูลค่ามากกว่าอัตราที่สูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ?

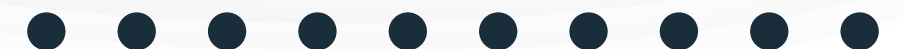
ความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ถือเป็นความผิดทางพินัยหรือไม่ ?

กรณีกระทำความผิดก่อนกฎหมายพินัยมีผลใช้บังคับ แต่ต่อมาระหว่างพิจารณามีกฎหมายเปลี่ยนจากโทษทางอาญาเป็นความรับผิดทางพินัย กรณีเป็นเรื่องความผิดทางอาญายกเลิกตามมาตรา 2 หรือกฎหมายแตกต่างเป็นคุณตามมาตรา 3 ?

กรณีจำเลยไม่ประสงค์ต่อสู้คดี หรือไม่แสดงความประสงค์ต่อสู้คดีในเวลาที่กำหนด ขอบังคับฯ ให้ศาลพิจารณาสำนวนคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นพยานหลักฐานได้ กรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการจะส่งไฟล์สำนวนคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้พร้อมฟ้องอยู่แล้ว ศาลจำเป็นต้องเรียกต้นฉบับสำนวนคดีจากอัยการอีกหรือไม่ ?

**THANK
YOU**

